

JAUNS KANONISKO TIESĪBU DOKTORS

23. jūnija vēlā pēcpusdienā, kad Latvija jau gatavojās ielīgot Jāņus, mūsu dzimtenes Baznīca kļuva bagātāka par vēl vienu, oficiāli novērtētu augsta līmeņa speciālistu. Romā, Pontifikālajā Laterāna universitātē šai svelmainajā dienā doktora grādu ieguva priesteris Juris Zarāns. Viņš aizstāvēja zinātnisko darbu Baznīcas kanoniskajās tiesībās, saņemdamš augstāko novērtējumu *Summa cum laude*. Darba temats bija veltīts romiešu un viduslaiku Eiropas tiesību vēsturiskajai attīstībai un to integrācijai mūsdienu Latvijas juridiskajā kultūrā, jo īpaši reliģiskās brīvības un valsts laiciskuma jomā. Doktorands pastāstīja, ka deklarācijas, ar kurām Latvija pēc valstiskās neatkarības atgūšanas 1990. gada 4. maijā, ir pievienojusies starptautiskajiem dokumentiem, Konstitucionālais likums, Satversmes astotā nodaļa, atspoguļo Latvijas Republikas politisko gribu pievienoties Eiropas juridiskajai kultūrai, kuras pamats ir rodams romiešu un viduslaiku tiesībās.

Disertācija sastāv no piecām nodaļām. Pirmajā autors kavējas pie reliģiskās brīvības un fundamentālajām tiesībām romiešu, viduslaiku un anglosakšu juridiskajās tradīcijās, aplūko tiesību nodalīšanu no pārējām morālajām zinātnēm, pirmkārt, no reliģijas. Līdz ar kristietības rašanos un imperatora Konstantīna nākšanu pie varas, kā arī ar kristiešu kulta brīvības atzīšanu, šī nodalīšana ļāva izdarīt valsts institucionālo nošķiršanu no reliģiskajām konfesijām. Tieši no valsts neitralitātes atzīšanas attiecībā pret pilsoņu sirdsapziņu, radās modernās pilsoniskās brīvības. Disertācijas autors pieminēja, ka viduslaikos dabiskais likums dominēja pār pozitīvo likumu. Anglosakšu tradīcija balstās uz monarha varas ierobežošanu un uz iedzimto tiesību aizsardzību. Arī Amerikas Savienotās Valstis ir deklarējušas šo indivīda tiesību neaizskaramību, jo tās ir pastāvējušas vēl pirms valsts.

Otrajā disertācijas nodaļā priesteris Juris Zarāns aplūko dažādus valsts laiciskuma jēdzienus, sākot no Konstantīna edikta līdz Vatikāna II koncila deklarācijai *Dignitatis humanae*.

Trešajā nodaļā ir veikta valsts laiciskuma attīstības izpēte pašreizējos Francijas un Itālijas nolikumos, īpašu uzmanību pievēršot attiecībām starp valsti un reliģiskajiem kultiem. Tiek salīdzinātas divas dažādas juridiskās pieredzes attiecībā uz reliģiskā faktora nozīmi valsts iekārtā.

Ceturrtā disertācijas nodaļa ir veltīta Latvijas Republikas Satversmei un spēkā esošajām fundamentālajām tiesībām, kuras kopš 1990. gada ir nemitīgi pārskatītas. Tiek izpētīti Satversmes panti par personas brīvību, brīvību veidot apvienības, vārda brīvību, veselības aizsardzību. Īpašā veidā autors kavējas pie ģimenes un Latvijas Republikas Satversmē noteiktās ģimenes definīcijas, saskaņā ar kuru, ģimene ir savienība starp vīrieti un sievieti.

Pēdējā, piektā nodaļa ir veltīta laiciskuma un reliģiskās brīvības jēdzieniem Latvijas juridiskajā kultūrā. Disertācijas autors vadās pēc Latvijas valsts un Baznīcas savstarpējās neatkarības un autonomijas to respektīvajās kompetences sfērās.

Latvijas Republikas Satversmes 99. pantā teikts: „Baznīca ir atdalīta no valsts.” Doktorands akcentē, ka no 1995. gada 7. septembrī izdotā Reliģisko organizāciju likuma izriet, ka reliģiskais fenomens gan pēc tā individuālās, gan arī kolektīvās un institucionālās dimensijas tiek izvērtēts kā ģenētiski un būtiski svešs strikti valstiskās kompetences „kārtībā”.

Zinātniskās tēzes aizstāvēšanas runā priesteris Juris Zarāns akcentēja, ka Latvijas valsts iekārta saglabā laiciskuma attieksmi ne tikai negatīvā ziņā, pieņemdamā distancētu neitralitāti pret reliģisko sektoru, bet arī pozitīvā ziņā, aktīvi iesaistīdamās reliģiskā fenomena atbalstīšanā, lai atbrīvotos no šķēršļiem, kas ticīgajiem pilsoņiem varētu kļūt par traucēkli brīvības baudīšanā šai jomā.